

Избори могу оснажити грађане у захтјевима за реформе

Вриједи изговорена ријеч.

**Обраћање високог представника Валентина Инцка
на конференцији о етици мира и рата
Марибор, Словенија**

Даме и господо,

На почетку желим захвалити организаторима што су ме позвали да учествујем у овој дискусији. Желио сам вам се придружити, јер сматрам да анализа коју нуде учесници ове конференције може пружити вриједан увид у практично вођење политике.

Етичка димензија вођења политике често је гурнута у други план због наводно непромјењивих императива политичког реализма. По мом мишљењу, то је, дугорочно гледано, скоро увијек осуђено на неуспјех.

Сукоби који данас представљају пријетњу свјетском миру – у Украјини, на Блиском истоку, у Африци – у многим случајевима можда су управо посљедице етичких компромиса направљених у прошлости због нечега што се чинило као чврст политички разлог.

Не кажем да у политици не треба да постоје компромиси. Кажем да компромиси не треба да подразумијевају дизање руку од етичких вриједности. Можда је оно што нам треба компромис заснован на “хладнокрвној” етици.

Баш као што се етика рата заснива на питању да ли се сукоб може гледати као праведан, тако се етика мира заснива на правди.

Свима нам је позната изрека – побрини се за правду и мир ће сам доћи.

То не покрива миротворство у потпуности, али говори о оној основној истини, да је једини трајни мир праведан мир.

* * *

Током посљедње двије деценије, мир у Босни и Херцеговини се проводио у три дуге фазе.

Непосредни послеријатни период био је период хитне хуманитарне помоћи у земљи у којој је, током три и по године рата, око 100.000 људи изгубило животе, а два милиона људи расељено.

До 2000. године већи дио материјалних штета је саниран. То је омогућило покретање озбиљног и континуираног рада на изградњи тржишне привреде и ефикасније послеријатне политичке и административне структуре.

И та стратегија је функционисала.

Неколико година Босна и Херцеговина је имала најбржи економски раст од свих земаља југоисточне Европе. Истовремено, постојали су реални изгледи да се уђе у конструктивнију и продуктивнију политичку парадигму.

Због тога је међународна заједница отпочела процес повлачења из свакодневног интервенисања у политичком животу ове земље. Нажалост, одговор доброг дијела домаћег политичког естаблишмента на ово била је утрка за положај и бенефиције, и повратак на исту ону реторику и ставове који су претходили и касније пратили сукоб.

Нема никакве сумње да највећи дио терета у обезбјеђењу мирне и просперитетне будућности Босне и Херцеговине лежи на народу Босне и Херцеговине и лидерима које бирају. Због тога ће спровођење и резултати општих избора у октобру ове године бити тако важни.

Ради се о томе да је међународна заједница уложила значајне материјалне и политичке ресурсе у напоре на реинтеграцији земље и њених народа након завршетка ужасног рата 1992-1995.

године, који је однио огроман број живота, а донио толико много патње.

Такође се ради о томе, рекао бих, да међународна заједница још увијек има моралну обавезу да обезбиједи да се ова земља нађе трајно на путу одрживог мира и просперитета. То значи слање јасне и јединствене поруке да подржавамо оне који изаберу пут реформе, а не подржавамо оне који траже политичку и економску корист спроводећи политику подјела.

Садашњи политички естаблишмент је укоријењен још од Дејтона. Он се углавном састоји од људи који дефинишу своје и туђе изборне јединице у оквирима заједничких културолошких, језичких и вјерских карактеристика.

То је приступ који је међународна заједница потврдила у Дејтону. То је приступ који одражава превише комплексан и превише неефикасан систем власти. Он је, неки ће рећи, посљедица фундаменталног компромиса који је ставио интересе заједнице изнад захтјева индивидуалних грађана.

* * *

Поред тога, постигнућа у оквиру послеријатног опоравка Босне и Херцеговине била су значајна. Међутим, она су далеко од завршених, и данас се њихов ефекат поништава дјеловањем националистичке мањине која не види никакав етички компромис у Дејтонском споразуму изузев чињенице да, према њиховом мишљењу, он није отишао довољно далеко у потврђивању примата заједнице у односу на индивидуалног грађанина.

Видјели смо да су грађани БиХ одговорили на све већу материјалну и политичку кризу у земљи храброшћу, дигнитетом и изузетном енергијом. Више од годину дана, путем грађанских протеста, пленума и директним и независним новинарством, грађанско друштво се бави еклатантним подбачајем – како у компетентности тако и у етици – политичког живота у Босни и Херцеговини.

Јасно је да политички естаблишмент у Босни и Херцеговини у неколико задњих година није успио осигурати напредак за своју земљу. На општим изборима у октобру, народ ове земље има прилику да то промијени.

Босну и Херцеговину не чини шачица политичких лидера. Босну и Херцеговину чине четири милиона добро образованих и тренутно веома љутитих грађана. Са тих четири милиона грађана мора се разговарати на озбиљан и садржајан начин. Избори ће бити дио тих разговора, али и након избора треба стално разговарати са тим грађанима.

За почетак, то би могло помоћи да се дуготрајни политички застој и неактивност, који су услиједили након претходних општих избора, овај пут не понове.

Међународна заједница такође мора размотрити размјере властите амбиције – желимо ли довољно за Босну и Херцеговину?

Уколико истински вјерујемо да ова земља може бити просперитетна, суверена и сигурна тржишна демократија – а ја у то у потпуности вјерујем – онда не можемо стајати по страни док себична мањина блокира потребне реформе, а грађани морају изаћи на улице у знак протеста.

Грађани Босне и Херцеговине захтијевају правду. До сада је политички естаблишмент одолијевао њиховим захтјевима.

Суочени са захтјевима грађана за провођењем реформи и опирањем естаблишмента било каквим промјенама, зашто не бисмо стали на страну реформи?

Босна и Херцеговина је примјер колико далеко земља може стићи кад се удруже добра воља грађана и конструктиван ангажман међународне заједнице. Босна и Херцеговина је такође примјер како мањина, чији је себични интерес у супротности с општим добром, може угрожавати ове позитивне резултате.

Надам се да ће се мудрост и огорчење грађана БиХ одразити и

приликом гласања у октобру. Тиме би се почело с враћањем етичке равнотеже систему који може бити успјешан уколико се ријеше аномалије које су прихваћене на почетку његовог увођења.

Хвала.